

POL-30 Wong Hämäläinen Anna-Mari(UM) 18.07.2022

PYYDETÄÄN VAITELIAISUUTTA
Vaitelaisuuspyyntö, kunnes asiasta
neuvoston päätös. Neuvoston päätös
asiasta tehty 21.7.2022, vaitelaisuuspyyntö
päättynyt 25.7.2022.

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvät rajoittavat toimenpiteet; uusien henkilöiden ja yhteisöjen lisääminen listalle

Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden laajentaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 5/2014 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Venäjä ilmoitti 24.2. sotilasoperaation käynnistämisestä Ukrainassa ja aloitti hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Venäjän toiminta rikkoo YK:n peruskirjaa ja kansainvälistä oikeutta. Venäjän hyökkäys on johtanut Ukrainassa laajamittaiseen humanitaariseen hätätilaan ja pakolaisuuteen.

EU on asettanut pakotteita Krimin laittoman liittäminen ja Itä-Ukrainan konfliktin seurauksena maaliskuusta 2014 lähtien. Pakotteita on jatkettu ja laajennettu asteittain. Pakotteita laajennettiin 23.2.2022 neuvoston päätöksillä, kun Venäjä tunnusti itsenäisiksi Itä-Ukrainan Donetskin ja Luhanskin separatistialueet, jotka eivät ole Ukrainan hallituksen valvomia, sekä päätti sotilaiden lähettämisestä näille alueille. Pakotteita laajennettiin 25.2.2022 neuvoston päätöksillä ja asetuksilla, kun Venäjä aloitti sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Pakotteita on sittemmin laajennettu useilla neuvoston päätöksillä ja asetuksilla sekä kohdennettu myös Valko-Venäjään.

Edellinen eli kuudes pakotepaketti hyväksyttiin 3.6.2022. Eurooppa-neuvosto totesi 24.-25.3.2022 kokouksestaan antamissaan päätelmissä olevansa valmis tilkitsemään porsaanreikiä, kohdistamaan toimia pakotteiden kiertämiseen sekä hyväksymään tarvittaessa nopeasti lisää tuntuja pakotteita. Myös Eurooppa-neuvoston 23.-24.6.2022 päätelmissä todettiin pakotteita koskevan työn jatkuvan, mukaan lukien niiden toimeenpanon vahvistaminen ja kiertämisen ehkäiseminen.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvien rajoittavien toimenpiteiden, eli ns. henkilö- ja yhteisöpakojärjestelmän (neuvoston päätös 2014/145/YUTP ja asetus (EU) N:o 269/2014, huomioiden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), kohdistamisesta uusiin henkilöihin ja yhteisöihin.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden, eli ns. sektoripakotejärjestelmän (neuvoston päätös 2014/512/YUTP ja asetus (EU) N:o 833/2014, huomioden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), laajentamisesta. Näitä ns. sektorikohtaisia talouspakotteita ehdotetaan laajennettavaksi asettamalla uusia vienti- ja tuontikieltoja, ml. kullan tuontikielto, sekä laajentamalla rahoitussektorin ja liikennesektorin pakotteita. Lisäksi ehdotetaan tarkennuksia aiemmin tehtyihin, ns. sektoripakotejärjestelmää koskeviin pakotesäädöksiin mm. varmistamalla, että tämä pakotejärjestelmä ei aiheuta häiriöitä globaaleissa ruoan toimitusketjuissa. Näiden toimien tarkoitus on tehostaa aiempien, ns. sektoripakotejärjestelmää koskevien pakotesäädösten toimeenpanoa ja selkeyttää voimassa olevia säädöksiä.

Uudet pakotteet on tarkoitus hyväksyä ja saattaa voimaan mahdollisimman nopealla aikataululla. Asia on mahdollisesti esillä ulkoasiainneuvostossa 18.7.2022, jonka jälkeen pysyvien edustajien komitea (Coreper II) alkaa käsitellä asiaa 18.7.2022. Neuvosto tekee päätöksen pakotteista, kun Coreper-tasolla on saatu yhteisymmärrys aikaan.

Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Venäjän hyökkäys on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sotatoimet.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia, itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta.

Suomi vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia.

Suomi pitää perusteltuna, että EU reagoi Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. On perusteltua, että ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmää laajennetaan ja täsmennetään ehdotetulla tavalla.

Suomi pitää perusteltuna, että ns. sektoripakotejärjestelmää laajennetaan ja täsmennetään ehdotetulla tavalla.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimissa lähtökohtana ovat johdonmukaisuus, suhteellisuus ja vahva oikeusperusta. Tähän mennessä EU on toiminut johdonmukaisesti ja lisännyt Venäjään kohdistuvia toimia tilanteen niin vaatiessa. Suomi tukee EU:n toimintatapaa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii pakotteiden suhteen yhtenäisesti.

Pääasiallinen sisältö

Esitetyn pakotekokonaisuuden tarkoituksena on uusien pakotteiden asettamisen lisäksi joiltain osin täsmentää ja selkeyttää aiemmin asetettuja pakotteita ja niiden toimeenpanoa sekä yhdenmukaistaa EU:n pakotteita keskeisten kumppanien asettamien pakotteiden kanssa.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus **Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvien**

rajoittavien toimenpiteiden, eli ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmän (neuvoston päätös 2014/145/YUTP ja asetus (EU) N:o 269/2014, huomioiden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), kohdistamisesta uusiin henkilöihin ja yhteisöihin. Järjestelmään esitetään lisättäväksi Venäjän hallitusta tukeneita ja Ukrainan epävakauttamiseen aktiivisesti osallistuneita henkilöitä ja yhteisöjä.

Lisättäväksi ehdotetut henkilöt ovat poliittisia toimijoita ja viranomaisia Venäjän federaatio- ja aluetasolla, Venäjän asevoimien, kansalliskaartin (Rosgvardia) ja turvallisuuspalvelu FSB:n edustajia, Donetskien separatistialueen ja muiden Venäjän miehittämien alueiden sekä Venäjän laittomasti itseensä liittämän Krimin johtohenkilöitä, Venäjän yhteiskunnan mielipidevaikuttajia, Venäjän hallitusta tukuvia tai siitä hyötyviä liike-elämän vaikuttajia ja heidän läheisiään sekä Venäjän propagandaa levittävien järjestöjen johtoa. Ehdotus listattaviksi yhteisöiksi sisältää Venäjän informaatiovaikuttamiseen ja propagandan levittämiseen osallistuneita järjestöjä ja virastoja sekä Venäjän asevoimia tukeneita tai Ukrainasta viljan anastamiseen osallistuneita yrityksiä. Lisäksi esitetään listattavaksi yksi rahoituslaitos.

Ehdotuksen mukaisesti tarkennetaan ja laajennetaan mahdollisuutta jäsenvaltioiden viranomaisille myöntää lupa jäädytettujen varojen luovuttamiseen listatulle henkilölle tai yhteisölle. Poikkeukset koskevat tilanteita, joissa voidaan ehkäistä vakavat vaikutukset ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle tai ympäristölle, tai joissa kyseessä on maatalous- ja elintarviketuotteiden hankkimiseen liittyvien maksujen suorittaminen.

Ehdotuksen mukaisesti asetetaan velvollisuus antaa välittömästi kaikki tiedot pakotteiden toimenpanon varmistamiseksi. Tämä koskee kaikkia toimijoita. Lisäksi esitetään, että pakotteiden kohteena olevilla henkilöillä on tietyn siirtymäajan puitteissa velvollisuus ilmoittaa EU:n alueella olevasta omaisuudestaan tai hallussaan olevista varoista ja tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa ilmoitusten tarkistamiseen liittyen. Ehdotuksella myös kielletään tietoinen ja tahallinen pakotteiden kiertäminen sekä ilmoitusvelvollisuuden rikkominen. Lisäksi ehdotuksella on tarkoitus vahvistaa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja rekisterinpitäjien tiedonvaihtoa.

Ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmän voimassaoloa on tarkasteltu puolen vuoden välein. Se on voimassa 15.9.2022 saakka, ja voimassaoloa on tarkoitus jatkaa lähiaikoina tehtävällä neuvoston päätöksellä 15.3.2023 asti. Henkilöpakotelistalle on nyt käsittelyssä olevassa pakotepaketissa esitettyjen edellä mainittujen henkilöiden lisäksi tarkoitus lisätä lähiaikoina myös kuusi henkilöä ja yksi yhteisö, jotka osallistuvat Venäjän asevoimien rinnalla Ukrainaan taistelemaan lähetettävien syyrialaisien palkkasotilaiden värväykseen. Lisäksi lähiaikoina on tarkoitus neuvoston päätöksellä lisätä henkilöpakotelistalle kaksi henkilöä, jotka ovat aiemmin olleet Ukrainan varojen väärinkäytöstä vastuullisiin henkilöihin kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden kohteena, ja jotka ovat eri tavoin Itä-Ukrainassa osallistuneet Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettia heikentävään toimintaan.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus **ns. sektoripakotejärjestelmän, eli Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden** (neuvoston päätös 2014/512/YUTP ja asetus (EU) N:o 833/2014, huomioiden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), laajentamisesta seuraavasti:

Tuontikiellot

Kielletään venäläisen kullan ja kultajalosteiden tuonti, osto tai kauttakulku suoraan ja epäsuorasti Euroopan unionin alueelle. Kielto koskee myös kolmansien maiden kautta tuotavaa kultaa ja kultaesineitä, joiden valmistukseen on käytetty venäläistä kultaa. Kielto kattaa myös palvelut ja rahoituksen. Kulta on energian jälkeen Venäjän toiseksi suurin vientituote.

Vientikiellot

Laajennetaan listaa vientivalvonnan alaisista tuotteista ja teknologioista. Laajennukset koskevat mm. poliisin varusteita; tiettyjä materiaaleja ja aineita; tiettyjä prosessointilaitteita; tiettyjä rokotteita ja lääkinnällisiä aineita, jos niitä viedään muuhun kuin lääkinnälliseen käyttöön; sekä mm. sähkögeneraattoreita. Laajennukset tuovat valvontaluetteloa lähemmäksi keskeisten kumppanimaiden vastaavia luetteloja ja käyttävät paikoin eurooppalaisen terminologian sijasta amerikkalaista terminologiaa.

Lisätään tiettyjä tahoja listalle, jolla on lueteltu tahot, joihin sovelletaan tiukempia kriteerejä tiettyjen pakotteiden alaisten korkean teknologian tuotteiden poikkeusvientilupia myönnettäessä.

Liikennesektori

Aiemmillä neuvoston päätöksillä ja asetuksilla tehtyä kieltoa Venäjän lipun alla purjehtivien alusten saapumisesta Euroopan unionin maiden satamiin laajennetaan kattamaan satamien lisäksi sulut, jotta voidaan taata pakotteiden parempi toimeenpano ja välttää niiden kiertämistä. Kielto ei koske aluksia, jotka sululle tullessaan poistuvat Euroopan unionin alueelta.

Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) mukaisen teknisen teollisuusstandardointityön turvaamiseksi sallitaan tietyin perustein ilmailutuotteita ja teknologioita koskevan teknisen avun tarjoaminen Venäjälle.

Rahoitussektori

Tarkennetaan aikaisemmin voimaan tullutta neuvoston päätöstä ja asetusta talletuskiellosta. Talletuskielto ulotetaan koskemaan kolmansissa maissa perustettuja oikeushenkilöitä, yhteisöjä ja elimiä, joiden pääasiallinen omistaja on suoraan tai epäsuorasti Venäjän kansalainen tai Venäjällä asuva luonnollinen henkilö. Tämän lisäksi kielto velvoittaa kansallisten lupaviranomaisten ennakkolupaa rajat ylittävän kaupan talletuksille, vaikka kauppa ei kuuluisikaan pakotteiden piiriin.

Muuta

Neuvoston päätöksellä ja asetuksella selvennetään julkisten hankintojen kieltoa koskevaa katetta. Lisäksi harmonisoidaan kansallisten lupaviranomaisten notifiointioveltoitteita koskien poikkeusten myöntämistä.

Oikeusvarmuuden takaamiseksi ja oikeudellisten velvoitteiden mahdollistamiseksi sisällytetään tietyin perustein poikkeus toimintakieltoon Venäjän julkisten laitosten kanssa.

Laajennetaan mahdollisuutta poikkeusten myöntämiselle aiemmin asetettuun toimintakieltoon tiettyjen venäläisten valtionyhtiöiden kanssa, mitä tulee maataloustuotteiden ja öljyn kuljettamiseen kolmansiin maihin. Päätöksellä halutaan korostaa Euroopan unionin sitoutumista taistelussa globaalin elintarvike- ja energiaturvallisuuden puolesta ja välttää EU:n asettamien pakotteiden potentiaaliset negatiiviset vaikutukset. Neuvoston päätöksellä ja asetuksella halutaan tarkentaa, että aiempia, nyt tai myöhemmin asetettavia EU:n asettamia pakotteita ei ole kohdistettu mihinkään Venäjän ja kolmansien maiden väliseen maataloustuotteita tai elintarvikkeita koskevaan kauppaan.

Neuvoston päätöksellä halutaan niin ikään tarkentaa, että asetettavat pakotteet eivät estä kolmansia maita tai näiden EU:n ulkopuolella toimivia kansalaisia ostamasta farmaseuttisia tai lääkinnällisiä tuotteita Venäjältä.

Jäsenmaille annetaan lisäksi mahdollisuus harkintansa mukaan myöntää lupa tiettyjen tuotteiden ja teknologioiden myynnille, toimittamiselle ja viennille, jos tuotteet ja teknologiat on tarkoitettu jäsenmaan omaan käyttöön kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanemiseksi sen hallinnassa olevilla alueilla, jotka jäsenmaa on pitkäaikaisvuokrannut Venäjältä. Lupa voi koskea myös teknistä tukea ja rahoitusta. Neuvoston päätöksen tarkoituksena on mahdollistaa näin ollen Suomen ja Venäjän väliseen Saimaan kanavan vuokrasopimukseen perustuvat ylläpito- ja huoltotyöt.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 18.7.2022

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/ITÄ-10, Johanna Birkstedt, 0295 351 817
UM/KPO-20, Sanna Selin, 0295 350612
UM/KPO-40, Teemu Sepponen, 295 351 045
UM/OIK-10, Mikael Ruotsi, 0295 350 826

EUTORI-tunnus

EU/2022/0839, EU/2022/0838, EU/2022/0841, EU/2022/0837, EU/2022/0836,
EU/2022/0842, EU/2022/0840, EU/2022/0835, EU/2022/0831

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
